

المختصر في صفة الحج (الجمعية)
Muhtasar Hac İbadeti Rehberi

Muhtasar Hac İbadeti Rehberi

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun. Peygamber Efendimiz Muhammed'e, bütün ailesine ve ashabına da salat ve selam olsun.

Bundan sonra:

Bu, haccın yapılış şekli hakkında özet bir risaledir; bu risalede hacının ihtiyaç duyacağı şeylerin çoğunu açıklamaya özen gösterdik.

Allah Teâlâ'dan bu risaleyi rızası için yapılmış bir amel ve bütün Müslümanlar için faydalı kılmasını niyaz ederiz.

İslami İçerik Hizmetleri Derneği Bilim Kurulu
(Farklı Dillerde)

Giriş

Birincisi: İbadetin Kabul şartları:

İbadet, ancak iki şartla Allah katında makbul olur:

İhlas, yani yapılan ibadette Allah'ın yüzünü görmeyi ve ahiret yurdunu kazanmayı amaçlamaktır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ...﴾،

“Hâlbuki onlara, dini yalnızca Allah’a has kılmış, hakka yönelen kimseler olarak, O’na ibadet etmeleri emredilmişti.”¹ [Beyyine: 5]

Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، وَإِنَّمَا لِكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى.»

«Ameller, ancak niyetlere göredir. Herkes ancak (ameliyle) niyet ettiğinin karşılığını alır.»²

İbadette, söz ve amel olarak Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'e tabi olmaktır. Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

«مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ فِيهِ فَهُوَ رَدٌّ.»

«Her kim bizim dinimizde onda olmayan bir şeyi ihdas ederse o merduttur.»³ Başka bir rivayette:

«مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ.»

«Kim bizim dinimizde olmayan bir şey yaparsa o merduttur, makbul değildir.»⁴

¹ Yani: Yalnızca O’na yönelerek ve O’na ibadet ederek, O’ndan başkasından yüz çevirerek (ibadet etmektir). Sa’dî Tefsiri (s. 538)

² Buhârî (1) ve Müslim (1907) rivayet etmiştir.

³ Buhârî (2697) ve Müslim (1718) rivayet etmiştir.

⁴ Müslim (1718) rivayet etmiştir.

Birincisi: Mîkât Mahallerine Dair

Hükümler:

Mîkât mahalleri, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, hac veya umre yapmak isteyen kimselerin ihrama girmeleri için belirlediği yerlerdir.

Hac veya umre yapmak isteyen bir kimsenin, bu mîkât mahallerinin herhangi birinden geçerken muhakkak ihrama girmiş olması gerekir. İhrama girmeden buradan geçmesi caiz değildir.

Bu mîkâtlardan Mekke'ye daha yakın bir yerde bulunan kimsenin mîkâtı ise, bulunduğu yerdir. Bu kimse hac ve umre için bulunduğu yerde ihrama girer.

Mekkeliler ve orada ikamet edenler ise, hacca Mekke'den ihrama girerler. Umre yapmak için ise Ten'im ve benzeri gibi Harem bölgesinin dışında kalan yerlere çıkar ve oradan ihrama girerler.

Uçakta bulunan kimse ise, mîkât mahallinin hizasına geldiğinde niyet eder. Bu yüzden oraya varmadan önce ihram elbiselerini hazırlayıp giymelidir. Mîkât hizasına vardığında ise hemen ihrama girmeye niyet etmelidir. Bu niyetini uçağın inişine kadar ertelemesi caiz olmaz. Uçağın hızlı olması sebebiyle mîkât mahallini kaçırma endişesi

varsa, ihtiyatlı olma adına önceden niyet etmesinde de bir sakınca yoktur.

Hac İbadetinin Çeşitleri ve Hükümleri

Hac üç çeşittir: Temettü, İfrad ve Kıran.

Temettü, yanında hedy kurbanı getirmemiş olan bir kimse için en faziletli hac türüdür. Temettü haccı; hac ayları içinde önce umre için ihrama girip; tavaf ve say yapıp ardından ihramdan çıkılır. Sonra da o sene hac için ihrama girilir.

İfrad haccı ise, yalnızca hacca niyet edilerek ihrama girilmesidir. İfrad haccı yapan kimse, Mekke'ye vardığında kudûm tavafı yapması müstehaptır. Ardından da hac için sa'y yapar. Saçını tıraş etmez, kısaltmaz, ihramdan çıkmaz. Bilakis, bayram günü Cemretü'l-Akabe'ye taş atıp ihramdan çıkıncaya kadar ihramlı kalır. Haccın sa'yını, hac tavafından sonraya bırakmasında da bir sakınca yoktur.

Kıran haccı, hem umre hem de hac için bir arada ihrama girilmesidir. Telbiye getirirken “Lebbeyk Allahumme Umreten ve Haccen ”Allah'ım! Umre ve hac için birlikte niyet ettim.” der.

Kıran haccı yapanın amelleri ile İfrad haccı yapan amelleri aynıdır. Ancak Kıran haccı yapan, bir de hedy kurbanı kesmek zorundadır. İfrad haccı yapan kimse ise kurban kesmez.

Üçüncüsü: İhrama Giriş Şekli ve Hükümleri

İhrama girmek isteyen kimse için meşru olan şeyler:

Gusül abdesti almak. Hem erkek hem de kadınlar, hatta hayızlı ve lohusa olan kadınlar için dahi Mükked bir sünnettir.

İhrama girmeden önce kişinin başına ve sakalına ûd veya başka bir güzel koku sürmesi sünnettir. İhrama girdikten sonra bu kokunun üzerinde kalmasının bir sakıncası da yoktur. Ancak kadının, mahremi olmayan erkeklerin kokusunu alabileceği güzel kokular sürmesi caiz olmaz.

İhram elbisesi; biri belden aşağıya sarılan (izâr), diğeri omuza alınan (ridâ) olmak üzere iki parçadan oluşur. Sünnet olan, ise bunların beyaz, temiz veya yeni olmasıdır. Kadın ise ihrama dilediği elbise ile girebilir. Ancak vücut hatlarını belli eden açık saçık dikkat çekici bir elbise olmamalıdır. Kadın, ihrama girdiğinde peçe ve eldiven giymez. Yüzünü ve ellerini bunların dışında başka bir şeyle örter.

İhrama, farz veya nafil olan bir namaz kıldıktan sonra girilir. Ancak bunu yapmak farz değildir.

Temettü hacı yapmak istiyorsa: Lebbeyk Allahumme Umreten "Allah'ım! Umre için niyet ettim" der. Eğer İfrad hacı yapmak istiyorsa, Lebbeyk Allahumme Haccen "Allah'ım! Hac için niyet ettim" der. Şayet Kıran hacı yapmak istiyorsa, Lebbeyk Allahumme Umreten ve Haccen "Allah'ım! Hem umre hem de hac için niyet ettim" der.

İhrama girmek isteyen kişi, hac veya umresini tamamlamasına engel olacak bir durumdan korkması halinde, ihrama girerken: "... eğer bana bir şey engel olursa, ihramdan çıkış yerim engellendiğim yerdir." diyerek şart koşması da caizdir. Ne zaman bu şartı koşar, hac ve umresini tamamlamasını engelleyen bir durum başına gelirse, orada ihramdan çıkar ve üzerine bir sorumluluk (ceza) gerekmez.

Sonra sık sık telbiyeyi tekrar eder: Lebbeyk, Allahumme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk, İnnel-hamde vennî'mete leke ve'l-mülk, lâ şerîke lek. "Buyur, ey Allah'ım! Buyur. Buyur, senin hiçbir ortağın yoktur, buyur. Bütün hamt ve nimetler senindir, mülk de sana aittir. Senin hiçbir ortağın yoktur". Erkek bu telbiyeyi getirirken sesini yükseltir. Namahrem erkeklerin yanında olmadığı sürece kadın da aynısını yapar. İhramda olan kimse, özellikle şartlar ve zaman değiştiğinde, örneğin yüksek bir yere çıktığında, alçak bir yere indiğinde,

gece veya gündüze girerken telbiyeyi sık sık tekrarlamalıdır.¹

Telbiye getirmek, umrede ihrama girildiği andan itibaren tavafa başlayıncaya kadar, hacda ise ihrama girildiği andan itibaren bayramın ilk günü Akabe Cemresini taşlamaya başlayıncaya kadar sünnettir.

İhramda olan kimse, ihramından çıkıncaya kadar ihram yasaklarından herhangi birini yapmaması gerekir.

¹ Bir kimsenin "Lebbeyk" demesi, her defasında "Ey Rabbimiz buyur" demesi anlamına gelir. Bu da kişinin Rabbinin çağrısına icabet etmesi ve O'na itaat etmesi anlamına gelir. "Bütün hamt ve nimetler senindir, mülk de sana aittir." Hamt, hamt edilenin sevgi ve tazimle birlikte mükemmellik ile nitelendirilmesidir. Tekrar edilmesi halinde övgü olur. Nimet ise Allah'ın kullarına, istedikleri şeyleri vererek, istenmeyen şeyleri defederek bahşettiği ihsanıdır. (Mülk sana aittir) ifadesi ise mülkün hepsi senindir demektir. Dolayısıyla mülkün yegâne sahibi Allah Teâlâ'dır. (Senin hiçbir ortağın yoktur) sözü ise, sadece Yüce Allah'a mahsus olan mükemmel sıfatlarının, mülkünde, yaratmasında, yönetmesinde ve uluhiyetinde bir ve tek olmasının da aralarında bulunduğu hususiyetleri seninle paylaşan hiçbir kimsenin bulunmadığı anlamına gelir. İbn Useymin'in "Mecmu' el-Fetâvâ ver-Resâil" adlı eserinden (22/96) Özetlenmiştir.

Dördüncüsü: İhram Yasakları

İhram yasakları şunlardır:

Vücutun herhangi bir yerindeki kılları tıraş etmek, kesmek veya yolmak.

El veya ayak tırnaklarının bir kısmını veya tamamını kesmek.

Başı; kafaya temas edecek bir şekilde takke, puşi, sarık, ihram elbisesinin üst kısmını koyarak; mendil, battaniye, karton veya benzeri bir şey ile örtmek. Bu durum erkeklere özgüdür, kadınlar için geçerli değildir.

Güncel hayatta giydiğimiz pantolon, gömlek, çorap ve eldiven gibi elbiseleri giymek. Bu hüküm erkeklere özeldir; çünkü kadınlara yasak olan hususlar şunlardır:

Peçe, burka veya peçe benzeri şeyler giymek yasaktır. Ancak kadının, mahremi olmayan erkeklerin olduğu yerlerde örteceği şey yüzüne temas etse bile örtmesi farzdır. Örtünün yüze temas etmemesi için başına bant ya da benzeri bir şey takması dinen meşru görülmemiştir; çünkü bunu caiz kılan bir delil bulunmamaktadır.

Kadının ellerine eldiven giymesi de yasaktır. Mahremi olmayan erkeklerin yanında ellerini dış kıyafetinin içine koyarak örtmelidir.

Vücutuna veya ihram elbisesine güzel koku sürmek.

Karada yaşayan av hayvanını öldürmek veya öldürülmesine bile avlamak.

Kendisi için veya başkası adına kız istemek.

Nikah akdi yapmak.

Cinsel ilişki olmaksızın öpüşmek, şehvetle dokunmak gibi temasta bulunmak.

Cima etmek; kadının cinsel organı yoluyla cinsel ilişkide bulunmak.

Beşincisi: Tavafın Yapılış Şekli

İhramlı kişinin, Mescid-i Haram'a girerken sağ ayağıyla girmesi ve mescide giriş duasını okuması müstehaptır. Bu konuda rivayet edilen hadislerin en sahih olanlarından biri de şudur: «Allah'ım! Bana rahmetinin kapılarını aç.» Bu dua, herhangi bir camiye girerken de okunabilir. Sadece Mescid-i Haram'a özgü değildir.

Tavafına başladığında telbiye getirmeyi bırakır ve ıztıbâ yapar. İztıbâ'nın yapılış şekli ise: İhram elbisesinin üst kısmı olan ridânın bir ucunu sağ koltuk altından geçirip sol omuz üzerine atmaktır. Böylece sağ omuz ve kolu açık bırakılmış olur.

Tavafını bitirince, ihram elbisesini tavaftan önceki haline geri getirir. Çünkü ıztıbâ sadece tavaf sırasında yapılır.

Sonra Hacer-ül Esved'e doğru yürür, sağ eliyle ona dokunur ve onu öper. Eğer öpmeye gücü yetmezse, eliyle dokunup elini öper. Eğer eliyle dokunamıyorsa, yanında bulunan bir şeyle, mesela bir baston veya benzeri bir şeyle dokunup dokunduğu şeyi öper. Eğer buna da gücü yetmezse, Hacerü'l Esved'e döner ve eli ile ona işaret eder, fakat elini öpmez. Hacerü'l Esved'in orda kalabalığa sebebiyet verip insanlara eziyet etmemek ve eziyete uğramamak en doğru olanıdır.

Hacerü'l Esved'e dokunurken veya ona işaret ederken: "Allahu Ekber" (Allah en büyüktür) der.

Sonra Kâbe'yi sol tarafına alarak yürümeye başlar. Rüknu Yemâni'ye vardığında ona dokunur fakat öpmez. Eğer bu mümkün değilse, ona dokunmak için orada izdihama sebep olmaz. Ayrıca bu köşeye eliyle işaret de etmez.

Rüknu Yemânî ile Hacerü'l Esved arasında ise şöyle dua eder: Rabbenâ âtina fid'dünyâ haseneten ve fil'âhireti haseneten ve kınâ azâbennâr. "Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateşin azabından koru."

Hacer-ül Esved'in önünden her geçtiğinde eliyle ona işaret ederek: "Allahu Ekber (Allah en büyüktür)" der.

Tavafinın geri kalan kısımlarında dilediği gibi zikir, dua veya Kur'an okuyabilir.

Sünnet olan, tavafin sadece ilk üç turunda remel/ hızlıca yürümektir. Remel;, kısa adımlarla hızlı tempoda yürümek anlamına gelir. Kalan dört turda ise hızlıca değil, normal yürüyüş yapılır.

Tavafi tamamlayınca Makâm-ı İbrahim'e ilerler ve şu ayeti okur: "(İbrahim'in makamını namazgah edinin)". Sonra mümkünse onun arkasında iki rekât namaz kılar. Eğer mümkün değilse mescidin herhangi bir yerinde kılar. Birinci rekatta Fatiha'dan sonra Kâfirûn Suresi'ni okur, ikinci rekâtta ise Fatiha'dan sonra İhlas Suresi'ni okur.

{...وَأَتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى...}

(... Makâm-ı İbrâhim'i namazgâh edinin...)

[Bakara: 125] Sonra mümkünse Makâm-ı İbrâhim'in arkasında iki rekât namaz kılar. Eğer orada kılması mümkün olmazsa Mescid-i Haram'ın herhangi bir yerinde bu namazı kılar. İlk rekâtta Fâtîha'dan sonra şu sureyi okur:

{قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ}

(De ki: “Ey kâfirler!) [Kâfirûn: 1] İkinci rekâtta ise Fatiha'dan sonra şu sureyi okur:

(قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

(De ki: “O Allah, birdir.) [İhlas: 1]

Altıncı: Sa'yın Yapılış Şekli

Tavafi ve ardından kıldığı iki rekât namazı bitirdikten sonra sa'y yapmak üzere sa'y alanına (Safa ile Merve tepeleri arasına) yönelir. Safa tepesine yaklaştığında şu ayeti okur:

(إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ...)

(Şüphesiz Safâ ve Merve, Allah'ın alametlerindendir...) Sonra da şöyle der:

«أَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ».

«Ben de, Allah'ın başladığı yerden başlıyorum...»¹

Sonra Kâbe'yi veya Kâbe'nin bulunduğu yönü, görebileceği bir yere kadar Safâ tepeciğine çıkar ve orada Kâbe'ye yönelir. Allah'ı birler (tevhid eder), O'nu tekbir getirerek yüceltir ve şöyle der:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَنْجَزَ وَعْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَهَرَمَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ»، ثُمَّ دَعَا بَيْنَ ذَلِكَ. قَالَ مِثْلَ هَذَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ.

Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l mülku ve lehu'l hamdu ve huve alâ kulli şeyin kadîr. Lâ ilâhe illallahu vahdehû sadaka va'dehû ve nasara abdehû ve hezemel ahzâbe vahdehû. «Allah'tan

¹ Müslim (1218) rivayet etmiştir.

başka hak ilah yoktur, O tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamt O'nadır ve O her şeye kadirdir. Allah'tan başka hak ilah yoktur, O tektir. O; vaadini yerine getirmiş, kuluna yardım etmiş ve tek başına düşmanları yenmiştir.» Bu zikri tam üç kez okur ve aralarında dilediği duayı eder.¹

Sonra Safâ'dan inerek Merve'ye doğru yürür. Yeşil işaretli alana gelince burada hızlı adımlarla yürümeye başlar. İkinci yeşil işarete geldiğinde buradan sonra her zamanki gibi yürüyüşüne devam eder. Kadınların ise hızlı adımlarla yürümesi meşru değildir.

Merve'ye vardığında da Safâ'da yaptığının aynısını yapar. (2 numaralı paragraf)

Sonra Merve Tepesi'nden inerek Safâ'ya doğru yürür. Yeşil işaretli alana ulaştığında hızlı adımlarla yürümeye başlar. İkinci yeşil işarete vardığında ise normal yürüyüşüne geri döner.

Bu şekilde yedi şavtı (tur) tamamlayana kadar devam eder. Safâ Tepesi'nden Merve Tepesi'ne gidişi bir şavt, Merve'den Safâ'ya dönüşü ise başka bir şavt sayılır.

Sa'y yaptığı esnada dilediği gibi zikir ve dua edip, Kur'an okuyabilir.

¹ Müslim (1218) rivayet etmiştir.

Yedinci: Saçları Tıraş Etme veya Kısaltma Şekli

Umreci tavafını ve sa'yını tamamladığında, erkek ise saçlarını kazıtması veya kısaltması gerekir. Sünnet olan ise saçlarını kazıtırken veya kısaltırken başın tamamını kapsayacak şekilde kazıtması veya kısaltmasıdır.

Saçları kazıtmak, kısaltmaktan daha faziletlidir. Ancak hac zamanı çok yakın olup da, saçın uzaması için yeterli zaman yoksa kısaltmak daha faziletlidir.

Kadınlar ise saçlarının uçlarını bir parmak ucu kadar kısaltırlar.

İfrad haccı veya Kıran haccı yapan kimse, ancak bayram günü Akabe Cemresi'ne taş attıktan sonra saçlarını kesebilir.

Böylece umre yapan kişi umresini tamamlamış olur. Aynı şekilde Temettü haccı yapan hacı da haccının umresini tamamlamış olur.

Haccın Yapılış Şekli

Birincisi: Hac İçin İhrama Girip Niyet Etmek

Hac yapmaya niyet eden kimse için sünnet olan, zilhicce ayının sekizinci günü yani Terviye Günü öğlene doğru, Mekke'de veya mîkât mahallerinin

içinde ise bulunduğu yerde ihrama girmesidir. Eğer dışında ise geçtiği mîkât mahallinde ihrama girer.

Gusûl almak, güzel koku sürmek ve namaz kılmak gibi umre için ihrama girdiği zaman yaptıklarının aynısını hac için ihrama girerken de yapar. Sonra da hac için ihrama girmeye niyet eder. Hac için niyet, umre için niyet ile aynıdır. Ancak burada (Allah'ım! Umre için niyet ettim) yerine (Allah'ım! Hac için niyet ettim) denilir.

İhrama girmek isteyen kimse, ibadetini tamamlamasına engel olacak bir durumdan korkması halinde, ihrama girerken: "...eğer bir engel bana engel olursa, ihramdan çıkış yerim engellendiğim yerdir." diyerek şart koşması da caizdir. Ne zaman bu şartı koşar ve ibadetini tamamlamasını engelleyen bir durum başına gelirse, orada ihramdan çıkar ve hiçbir yükümlülüğü de olmaz.

Sonra sık sık telbiyeyi tekrar eder: Lebbeyk, Allahumme lebbeyk, lebbeyke lâ şerîke leke lebbeyk, İnnel-hamde vennî'mete leke ve'l-mülk, lâ şerîke lek. "Buyur, ey Allah'ım! Buyur. Buyur, senin hiçbir ortağın yoktur, buyur. Bütün hamt ve nimetler senindir, mülk de sana aittir. Senin hiçbir ortağın yoktur" Erkekler bunu söylerken seslerini yükseltirler. Kadınlar da mahremi olmayan erkeklerin yanında olmadıkları sürece aynı şekilde

seslerini yükseltirler. Hacı, özellikle şartlar ve zaman değiştiğinde, örneğin yüksek bir yere çıktığında, alçak bir yere indiğinde, gece veya gündüz olduğunda telbiyeyi sık sık tekrarlamalıdır.

Telbiye, ihrama girildiği andan itibaren, bayram günü Akabe Cemresi'ne taşlar atıldığı ana kadar devam eder.

İhramda olan kimse, ihramından çıkıncaya kadar ihram yasaklarından herhangi birini yapmamaya dikkat etmelidir.

İkincisi: Mina'da Gecelemek:

Zilhicce ayının sekizinci günü Mina'ya gitmesi sünnettir. Orada öğle, ikindi, akşam, yatsı ve sabah namazlarını kılar. Ancak bu namazları kısaltarak fakat cem etmeden kılar. Zira Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem- Mina'da namazlarını kısaltarak kılar fakat cem etmezdi.

Üçüncüsü: Arafat'ta Vakfe Yapmak ve Müzdelife'de Gecelemek:

Zilhicce ayının dokuzuncu günü olan Arefe Günü Güneş doğunca, Mina'dan Arafat'a gitmek için yola çıkar. Vardığında mümkün olursa öğle vaktine kadar Nemire Mescidi'nde bekler. Eğer mümkün

değilse bir sıkıntı olmaz. Çünkü Nemire Mescidi'nde beklemek sünnettir.

Güneş batıya doğru kaymaya başlayınca (öğle vakti), Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-'in yaptığı gibi, öğle ve ikindi namazlarını ikiye rekât olarak, ilk vakitte cem ederek /birleştirerek kılar.

Namazdan sonra Yüce Allah'ı zikretmekle, dua ve niyazda bulunmakla meşgul olur, ellerini kaldırıp kibleye yönelerek dilediği gibi dua eder.

Peygamber Efendimiz -sallallahu aleyhi ve sellem-'in bu değerli anlarda en sık yaptığı dua şudur: Lâ ilâhe illallahu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l mülku ve lehu'l hamdu ve huve alâ kulli şeyin kadîr. «Allah'tan başka ilah yoktur, tektir, ortağı yoktur. Mülk O'nundur, hamt O'nundur ve O her şeye kadirdir.»

Eğer yorulur ve biraz dinlenmek isterse, bu durumda arkadaşlarıyla faydalı sohbetler yapmak ya da özellikle Allah'ın keremi ve bol ihsanıyla ilgili faydalı kitaplardan bir şeyler okumak isterse –ki bu, o gün için ümit duygusunu güçlendirmeye yarar– bu güzel olur. Sonra tekrar Allah'a yalvarmaya ve dua etmeye döner. Günün son vakitlerini dua ederek değerlendirmeye özen göstermelidir; zira en hayırlı dua, Arefe günü yapılan duadır.

Arefe Günü Güneş battıktan sonra Müzdelife'ye doğru yola çıkar.

Oraya varınca üç rekât olarak akşam, iki rekât olarak yatsı namazını cem ederek kılar.

Eğer Müzdelife'ye gece yarısından sonra varma endişesi varsa, Müzdelife'ye gitmeden önce namazını kılmalıdır. Zira namazı gece yarısından sonraya ertelemek caiz değildir.

Geceyi Müzdelife'de geçirir, Fecrin (tan yerinin) ağarması belirince, sabah namazını ezan okuyarak ve kamet getirerek erkenden kılar.

Sonra Meş'ar-i Haram'a yönelir, Allah'ı tevhit eder, tekbir getirir ve ortalık iyice aydınlanıncaya kadar dilediği gibi dua eder. Eğer Meş'ar-i Haram'a gitmesi mümkün olmazsa da, bulunduğu yerde dua eder. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur: «Ben burada durdum, fakat Müzdelife'nin tümü vakfe yeridir.» Kibleye döner ve ellerini kaldırır zikir ve dua halinde olur.

«وَقَفْتُ هَاهُنَا وَجَمَعْتُ كُلَّهَا مَوْقِفٌ»،

«Ben burada durdum, fakat Müzdelife'nin tümü vakfe yeridir.» Kibleye döner ve ellerini kaldırır zikir ve dua halinde olur.

Dördüncüsü: Bayramın İlk Günü Yapılacak Ameller

Hava iyice aydınlanınca, -Güneş doğmadan önce- Müzdelife'den Mina'ya doğru yola çıkar. Muhassar Vadisi'den geçerken de acele eder.

Mina'ya varınca, Mekke'ye en yakın olan Akabe Cemresi'ne, her biri yaklaşık bir hurma çekirdeği büyüklüğünde olmak üzere, peş peşe yedi taş atar ve her taş atarken "Allahu Ekber" der.

Daha sonra mümkün olursa hac kurbanını keser.

Daha sonra eğer erkek ise saçını kazıtır veya kısaltır. Kazıtmak daha faziletlidir. Kadınlar da saçlarını kısaltırlar. Fakat tıraş etmeleri caiz değildir.

Taşlamayı yapıp, saçlarını tıraş ettiği zaman ihramdan çıkışın ilk aşaması tamamlanır ve kadınlarla cinsi münasebet dışında artık her şey ona helal olur.

Sonra Mekke'ye iner ve hac (ifâda) tavafını yapar. Eğer Temettü haccı yapıyorsa ardından haccın sa'yını yapar. Eğer İfrad veya Kıran haccı yapıyorsa ve kudüm tavafından sonra sa'yı yapmamışsa da haccın sa'yını yapar. Tavaf ve sa'yı, kendisine nasıl kolay geliyorsa geceye veya ertesi güne de erteleyebilir.

Beşincisi: Teşrik Günlerinde Yapılacak Ameller

Eğer taş atar, saçlarını keser, tavaf ve sa'y yaparsa artık tamamen ihramdan çıkmış olur. Kadınlarla cinsi münasebet de dahil bütün ihram yasakları helal olur.

Ardından Mina'ya döner ve zilhiccenin on birinci, on ikinci gecesini orada geçirir, eğer geciktirmek istiyorsa on üçüncü geceyi de orada geçirir.

Öğle vakti girdikten sonra üç cemreyi de taşlar.

On birinci gün, Mekke'ye en uzak, Hayf Mescidi'ne ise en yakın olan birinci cemreye birbiri ardına peş peşe yedi taş atar ve her taşta "Allahu Ekber" der. Sonra biraz ileri doğru giderek dilediği gibi uzun uzun dua eder. Şayet uzun süre ayakta durmak ve dua etmek kendisine zor gelirse, sünneti yerine getirmek için az da olsa kolayına gelen duayı etmelidir.

Daha sonra aynı şekilde orta cemreye de taş atar ve ardından dua eder.

Sonra da aynı şekilde Akabe Cemresi'ne de taş atar, ancak sonrasında dua etmeden oradan ayrılır.

Sonra on ikinci günde tıpkı on birinci günde olduğu gibi cemrelere taşları atar. Cemreleri

taşlamayı bitirince dilerse hemen Mina'dan çıkmak için acele edebilir.

Dilerse de Mina'dan çıkmayı erteleyip, on üçüncü geceyi de orada geçirebilir. Bu durumda yukarıda da belirtildiği gibi üç cemreyi de öğleden sonra taşlar. Ertelemek daha faziletlidir.

On ikinci gün Güneş batıncaya kadar Mina'da kalması durumu dışında, on üçüncü geceyi Mina'da geçelemeşi farz değildir. Ancak on üçüncü gece Mina'da gecelerse öğleden sonra üç cemreyi de taşılayıncaya kadar on üçüncü geceyi de Mina'da geçelemeşi gerekir.

Fakat on ikinci günde kendi tercihi dışında Mina'dayken Güneş batarsa, örneğin yola çıkarak bir taşıta bindiği halde trafik sıkışıklığı veya benzeri bir sebepten dolayı Mina'dan çıkışı gecikmişse; onun Mina'da geçelemeşi gerekmez. Çünkü güneşin batmasına kadar Mina'da kalması kendi isteğiyle olmamıştır.

Altıncısı: Veda Tavafı

Ne zaman Mekke'den memleketine dönmek isterse, veda tavafını yapmadan ayrılmamalıdır.

Hayızlı ve lohusa kadınlar ise bu hükmün dışında kalır. Onlar veda tavafı yapmazlar. Veda etmek için Mescid-i Haram'ın kapısında durmaları da doğru olmaz. Zira Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-

'den onların böyle yapabileceğine dair bir rivayet gelmemiştir.

Hacı, Mekke'den yolculuğa çıkacağı zaman yapacağı son şey veda tavafı olmalıdır.

Eğer veda tavafından sonra arkadaşlarını beklemek, eşyalarını yüklemek veya yolda bir şey satın almak için kalırsa, kendisine bir günah yoktur ve yolculuğunu erteleme niyeti olması dışında veda tavafını tekrarlamaz. Ancak yolculuğunu ertelemek isterse, mesela günün başında yola çıkmak ister ve veda tavafını yapar sonra da yolculuğunu akşam vaktine ertelerse, son yapacağı şey veda tavafı olması için tavafı tekrar etmesi gerekir.

Fihrist

Muhtasar Hac İbadeti Rehberi.....	2
Giriş	2
Birincisi: İbadetin Kabul şartları:.....	2
Birincisi: Mîkât Mahallerine Dair Hükümler:	4
Hac İbadetinin Çeşitleri ve Hükümleri.....	5
Üçüncüsü: İhrama Giriş Şekli ve Hükümleri.....	6
Dördüncüsü: İhram Yasakları.....	9
Beşincisi: Tavafın Yapılış Şekli	10
Altıncı: Sa'yın Yapılış Şekli	13
Haccın Yapılış Şekli	15
Birincisi: Hac İçin İhrama Girip Niyet Etmek	15
İkincisi: Mina'da Gecelemek:.....	17
Üçüncüsü: Arafat'ta Vakfe Yapmak ve Müzdelife'de Gecelemek:	17
Dördüncüsü: Bayramın İlk Günü Yapılacak Ameller....	20
Beşincisi: Teşrik Günlerinde Yapılacak Ameller	21
Altıncısı: Veda Tavafı.....	22